

**Međunarodni pakt
o građanskim i političkim
pravima**

Distr.: Opća

13. studeni 2012. godine

Original: Engleski

Komiteet za ljudska prava

Zaključne napomene o Drugom periodičnom izvješću Bosne i Hercegovine, koja je usvojio Komitet na svojoj 106. sjednici, od 15. listopada - 2. studenog 2012. godine

1. Komitet je Drugo periodično izvješće koje je podnijela Bosna i Hercegovina (CCPR/C/BIH./2) razmatrao na svojoj 2934. i 2935. sjednici (CCPR/C/SR.2934 i CCPR/C/SR.2935), koje su održane 22. i 23. listopada 2012. godine. Na 2945. sjednici (CCPR/C/SR.2945), održanoj 31. listopada 2012. godine, Komitet je usvojio sljedeće Zaključne napomene.

A. Uvod

2. Komitet pozdravlja podnošenje Drugog periodičnog izvješća Bosne i Hercegovine i informacije koje su predstavljene u njemu. Komitet izražava zahvalnost za priliku koja mu je dana za obnavljanje konstruktivnog dijaloga s delegacijom Države članice na visokoj razini o mjerama koje je Država članica poduzela tijekom izvještajnog perioda kako bi implementirala odredbe Pakta. Komitet je Državi članici zahvalan na pisanim odgovorima na listu pitanja (CCPR/BIH/Q/2/Add.1) koje je delegacija dopunila usmenim odgovorima.

B. Pozitivni aspekti

3. Komitet pozdravlja sljedeće zakonske i druge mjere koje je poduzela Država članica:

(a) donošenje Zakona o zabrani diskriminacije 2009. godine;

(b) usvajanje u Parlamentarnoj skupštini BiH Rezolucije o borbi protiv nasilja u obitelji ("Službeni glasnik BiH", broj 15/08) 2008. godine;

(c) usvajanje Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina 2008. godine;

(d) usvajanje Revidirane strategije za implementaciju Aneksa 7 (Okvirni program za povratak izbjeglica i interno raseljenih osoba) 2010. godine.

4. Komitet pozdravlja ratifikaciju sljedećih međunarodnih instrumenata koju je izvršila Država članica:

(a) Konvencije za zaštitu svih osoba od prisilnih nestanaka 30. ožujka 2012. godine;

(b) Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i njezinog Fakultativnog protokola 12. ožujka 2010. godine;

(c) Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima 18. siječnja 2012. godine, i

(d) Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja 24. listopada 2008. godine.

C. Glavni razlozi za zabrinutost i preporuke

5. Napominjući da je Ured ombudsmena akreditiralo Međunarodno koordinacijsko vijeće državnih institucija za ljudska prava i dalo mu status "A", te da Država članica namjerava imenovati državni mehanizam za prevenciju mučenja u skladu s Fakultativnim protokolom uz Konvenciju protiv mučenja, Komitet je zabrinut zbog nedostatka financijske samostalnosti Ureda ombudsmena i nedavnim smanjenjem proračuna koji dovodi u pitanje potpunu provedbu mandata koji se odnosi na promoviranje i zaštitu ljudskih prava u Državi članici (članak 2.).

Država članica treba pojačati svoje napore kako bi se osiguralo da Ured ombudsmena uživa financijsku samostalnost i da mu budu osigurani odgovarajući financijski i ljudski resursi proporcionalno dodatnim aktivnostima koje joj se dodijele.

6. Komitet podsjeća na svoju prethodnu preporuku (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 8.) i izražava žaljenje što Ustav i Izborni zakon Države članice i dalje ne uključuju mogućnost da osobe koje ne pripadaju ni jednom od konstitutivnih naroda Države članice, odnosno Bošnjacima, Hrvatima i Srbima, budu izabrane u Dom naroda i tročlano Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Komitet posebno žali što su, uprkos njegovim prethodnim preporukama i presudi Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Dervo Sejdić i Jakob Finci* broj 27996/06, koja je donesena 22. studenog 2009. godine, napori da se izmijeni Ustav u zastoju tako da zakon i dalje isključuje građane iz određenih skupina iz jednakopravnog učešća, kao što se dogodilo i na izborima koji su održani u listopadu 2010. godine (članak 2, 25 i 26.).

Komitet ponavlja svoje prethodne Zaključne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 8.) da treba usvojiti izborni sustav kojim se garantira jednako uživanje prava svih građana, prema članku 25. Pakta, bez obzira na nacionalnu pripadnost. U tom smislu, Komitet

preporuča Državi članici da je potrebno žurno promijeniti Ustav i Izborni zakon i ukloniti odredbe koje diskriminiraju građane pojedinih nacionalnosti pri učešću na izborima.

7. Dok cijeni napore za rješavanje predmeta ratnih zločina, kao što je provedba Državne strategije za rješavanje predmeta ratnih zločina, Komitet ostaje zabrinut zbog sporog procesuiranja predmeta, posebice onih koji se odnose na seksualno nasilje, kao i nedostatka potpore žrtvama takvih kaznenih djela. Komitet je također zabrinut zbog nedostatka napora da entiteti usklade sudsku praksu o ratnim zločinima i što entitetski sudovi koriste stari KZ bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), koji, između ostalog, ne definira zločine protiv čovječnosti, zapovjednu odgovornost, seksualno ropstvo i prisilnu trudnoću. Komitet je zabrinut da bi to moglo utjecati na dosljednost u izricanju kazni u entitetima (članak 2. i 14.).

Država članica treba ubrzati procesuiranje predmeta ratnih zločina. Država članica bi trebala nastaviti pružati odgovarajuću psihološku potporu žrtvama seksualnog nasilja, posebice tijekom suđenja. Nadalje, Država članica bi trebala osigurati da pravosuđe u svim entitetima uloži velike napore koji su usmjereni na usklađivanje sudske prakse o ratnim zločinima, te da optužbe za ratne zločine ne budu podignute na temelju starog Kaznenog zakona bivše SFRJ koji ne prepoznaje određena djela kao zločin protiv čovječnosti.

8. Komitet je zabrinut što još nije usvojena Strategija o tranzicijskoj pravdi koja ima za cilj osigurati pristup pravdi i reparacije svim civilnim žrtvama rata, uključujući one koje su preživjele seksualno nasilje. Komitet je također zabrinut što još nije usvojen nacrt Zakona o pravima žrtava torture i civilnim žrtava rata koji ima za cilj osigurati da sve civilne žrtve rata u Državi članici imaju jednak pristup socijalnim davanjima. Komitet nadalje podsjeća na svoju prethodnu preporuku (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 15.) i ostaje zabrinut što su invalidnine koje primaju civilne žrtve rata znatno niže od onih koje su dane borcima u entitetima i kantonima/županijama (članak 2, 7. i 26.).

Država članica treba poduzeti konkretne mjere kako bi se osiguralo da preživjele žrtve seksualnog nasilja i mučenja imaju pristup pravdi i reparaciji. Nadalje, Komitet ponavlja svoje prethodne Zaključne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 15.) i poziva Državu članicu da uskladi invalidnine u entitetima i kantonima/županijama tako da se invalidnine koje primaju civilne žrtve prilagode kako bi se osiguralo da su u skladu s invalidninama koje dobijaju borci.

9. Komitet podsjeća na prethodne preporuke (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 14.) i žali zbog sporog napretka koji je postignut u pronalaženju osoba koje su nestale za vrijeme oružanog sukoba između 1992. i 1995. godine. Komitet je također zabrinut zbog smanjenja proračuna Instituta za nestale osobe (INO) što negativno utječe na provedbu njegovoga mandata (članak 2, 6. i 7).

Komitet ponavlja svoje prethodne Zaključne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 14.) i preporuča Državi članici da ubrza istragu svih neriješenih slučajeva nestalih osoba. Nadalje, Država članica treba poduzeti sve potrebite mjere kako bi se osiguralo da se Institut za nestale osobe ima odgovarajuće financiranje, te da bude u mogućnosti u

potpunosti provoditi svoj mandat s ciljem završetka rješavanja slučajeva nestalih osoba, što je prije moguće. Država članica treba nastaviti pružati odgovarajuću psihološku potporu obiteljima nestalih osoba tijekom obavljanja ekshumacija.

10. Komitet podsjeća na prethodne preporuke (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 11.) i žali što, uprkos uvođenju kvota u Izborni zakon čime se zahtijeva da političke stranke kandidiraju najmanje 30 posto žena kandidatkinja i poticajima parlamentarnog financiranja političkih partija s velikom zastupljenošću žena u parlamentarnoj skupštini, žene i dalje ostaju nedovoljno zastupljene u zakonodavnim i izvršnim tijelima na svim razinama vlasti (članak 2, 3. i 26.).

Komiteta ponavlja svoje prethodne Zaključne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 11.) da Država članica treba ojačati svoje napore za povećanje učešća žena u javnome sektoru kroz odgovarajuće privremene posebne mjere kako bi se implementirale odredbe Pakta.

11. Ističući napore Države članice na rekonstrukciji i adaptaciji mjesta gdje se drže osobe lišene slobode u cilju poboljšanja uvjeta, Komitet je zabrinut što prenatrpanost u pritvorskim jedinicama i zatvorima i dalje predstavlja problem u Državi članici. Komitet je također zabrinut zbog izvješća o slučajevima nasilja među zatvorenicima u zatvorima (članak 6. i 10.).

Država članica treba poduzeti žurne mjere za rješavanje prenatrpanosti u pritvorskim jedinicama i zatvorima i povećati pristup alternativnim oblicima kazne, kao što su elektronički nadzori, uvjetno puštanje na slobodu i društveno koristan rad. Država članica treba poduzeti konkretne mjere kako bi se spriječilo nasilje među zatvorenicima. U tom smislu, Država članica treba nastaviti osiguravati da se svi slučajevi nasilja među zatvorenicima, posebice oni koji imaju smrtni ishod, temeljito istraže i da počinitelji budu procesuirani i kažnjeni s odgovarajućim sankcijama.

12. Komitet je zabrinut što članak 21. Zakona o pravima demobiliziranih boraca i članova njihovih obitelji, koji se primjenjuje u Federaciji Bosne i Hercegovine, propisuje da, da bi članovi obitelji nestale osobe dobili ili zadržali mirovinu, moraju započeti postupak proglašenja nestale osobe umrlom u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga zakona. Nadalje, Komitet je zabrinut što u Republici Srpskoj, općinski sudovi zahtijevaju da članovi obitelji donose dokaze u vidu smrtnovnice koja potvrđuje da je član njihove obitelji žrtva prisilnog nestanka kada ocjenjuju zahtjev za invalidninu na temelju članka 25. Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata i članka 190. Zakona o upravnom postupku. Komitet je zabrinut što ova praksa pokreće niz pitanja iz članka 2, 6. i 7. Pakta jer se za nestale osobe i one podvrgnute prisilnom nestanku pretpostavlja da su mrtvi od trenutka kada su učinjeni naponi da se pronađu (članak 2,6. i 7.).

Država članica treba ukinuti obvezu da pravo na odštetu ovisi o spremnosti obitelji da nestalog člana proglasi mrtvim. Država članica treba osigurati da bilo koja vrsta odštete ili drugi oblik zadovoljštine adekvatno odražava težinu povrede i pretrpljene štete.

13. Iako uzima u obzir nastojanja Države članice da svjedocima ratnih zločina pruži zaštitu, kao što je osnivanje Jedinice za zaštitu svjedoka optužbe pri Tužiteljstvu, Komitet je zabrinut zbog učestalih nedostataka u provedbi programa potpore svjedocima u entitetima gdje su ustupljeni

predmeti ratnih zločina, kao što je nedostatak odgovarajuće psihološke potpore, i što su svjedoci u situaciji da se suočavaju s optuženim osobama unutar i izvan suda. Komitet je zabrinut što bi to moglo utjecati na spremnost svjedoka da svjedoče na suđenju (članak 6. i 14.).

Država članica treba poduzeti konkretne mjere kako bi se povećala učinkovitost programa zaštite svjedoka i kako bi osigurala potpunu zaštitu svjedoka. Država članica treba osigurati svjedocima nastavak dobijanja adekvatne psihološke potpore u entitetima, gdje su ustupljeni predmeti ratnih zločina. Država članica dodatno treba osigurati da vlasti u potpunosti istraže slučajeve gdje postoje sumnje o zastrašivanju svjedoka i okončati klimu straha koja guši napore za procesuiranje ratnih zločina na entitetskoj razini u Državi članici.

14. Dok cijeni napore koje Država članica poduzima za zaštitu prava osoba da ne budu predmet prisilnog vraćanja u za njih opasnu zemlju, Komitet je zabrinut da su osobe koje podliježu udaljenju iz zemlje na temelju nacionalne sigurnosti podvrgnute pritvoru na neodređeno vrijeme, koje se temelji samo na diskrecijskim odlukama sigurnosnih tijela Države. Komitet je također zabrinut što žalbe, koje tražitelji azila podnose sudovima na odluke koje su donijeli tijela uprave, ne odlažu izvršenje i na odgovarajući način se ne uzimaju u obzir podaci o zemlji podrijetla koje su osigurale odgovarajuće međunarodne organizacije i agencije (članak 7, 9. i 10.).

Država članica treba revidirati zakon koji predviđa pritvor osoba koje su predmet protjerivanja iz Države članice po osnovi nacionalne sigurnosti, kako bi se osiguralo da je zagarantirana potpuna pravna sigurnost i da se takve osobe ne drže u pritvoru neodređeno vrijeme. U tom smislu, Država članica također treba razmotriti uvođenje druge metode nadzora u mjestima gdje se te osobe mogu držati u pritvoru neodređeno vrijeme. Država članica treba osigurati da, u svim slučajevima prisilnog vraćanja u opasnu zemlju, sve žalbe sudovima odlažu izvršenje i da mjerodavna upravna i pravosudna tijela uzimaju u obzir sve važeće informacije o situaciji u zemlji podrijetla.

15. Komitet podsjeća na svoju prethodnu preporuku (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 18.) i ostaje zabrinut što članak 132. stavak d) Zakona o kaznenom postupku, kojim je propisano da osumnjičeni za kaznena djela mogu biti pritvoreni ako je za djela zapriječena kazna zatvora preko deset godina i isključivo na temelju toga što je sudac utvrdio da razlozi javne sigurnosti ili sigurnosti imovine opravdavaju pritvor, i dalje postoji u ovom zakonu (članak 9.).

Komitet ponavlja svoje prethodne Zaključne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 18.) i preporuča Državi članici da je potrebno razmotriti uklanjanje iz Zakona o kaznenom postupku Države članice loše definiran koncept javne sigurnosti ili sigurnosti imovine kao osnove za određivanje pritvora pojedinaca koji se smatraju prijetnjom javnoj sigurnosti ili sigurnosti imovine.

16. Komitet podsjeća na prethodne preporuke (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 20. i 21.) i dalje je zabrinut što znatan broj izbjeglica, povratnika i interno raseljenih osoba još uvijek nisu preseljene i dalje borave u kolektivnim centrima (članak 12.).

Komitet ponavlja svoje prethodne Zaključne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 20. i 21.) i preporuča Državi članici da ubrza napore za preseljenje i povratak izbjeglica, povratnika i raseljenih osoba kako bi se dovršilo ukidanje kolektivnih centara. U tom smislu, Država članica treba nastaviti poduzimati konkretne mjere koje su usmjerene na pružanje odgovarajućeg alternativnog smještaja za stanovnike kolektivnih centara i na stvaranju potrebnih uvjeta za održivi povratak i preseljenje.

17. Komitet podsjeća na prethodne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 22.) i sa zabrinutošću primjećuje izazove u upisu novorođene djece i izdavanju rodnih listova, naročito za Rome, što utječe na njihov pristup zdravstvenom osiguranju, socijalnom osiguranju, obrazovanju i drugim temeljnim pravima (članak 16. i 24.).

Komitet ponavlja svoje prethodne Zaključne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 22.) i preporuča Državi članici da treba pojačati svoje napore kako bi poboljšala proces upisa novorođene djece i proces izdavanja rodnih listova, posebno među Romima, kroz odgovarajuće intervencije poput programa za podizanje svijesti usmjerenih na informiranje o potrebi upisa novorođene djece i izdavanja rodnih listova.

18. Komitet izražava žaljenje zbog izvješća i priznanja Države članice da Regulatorna agencija za komunikacije koja, između ostalog, ima zadatak da istražuje nepravilno ponašanje u medijima i slučajeve govora mržnje, nije neovisna, jer je podvrgnuta ekonomskim i političkim pritiscima (članak 19).

Komitet podsjeća na svoj opći komentar broj 34. Sloboda mišljenja i izražavanja misli i poziva Državu članicu da osigura i u potpunosti ispoštuje neovisnost Regulatorne agencije za komunikacije. Dakle, Država članica treba, dakle, odustati od bilo kojih vrsta utjecaja na rad Regulatorne agencije kako bi se osiguralo da svoje mandate obavlja bez vanjskih utjecaja, bilo od pojedinaca ili tijela.

19. Komitet je zabrinut zbog izvješća o ograničenju slobode izražavanja i okupljanja u gradu Prijedoru, gdje je gradonačelnik 9. svibnja 2012. godine, zabranio javno obilježavanje 20. godišnjice masovnih zločina, a koje su organizirale lokalne nevladine organizacije. Komitet je zabrinut zbog izvješća da je javno objavljeno da će svako nepoštivanje zabrane i korištenje termina genocida, kada se govori o zločinima u Omarskoj, biti kazneno gonjeno (članak 19. i 21.).

Država članica treba osigurati da ograničenja slobode izražavanja i okupljanja budu sukladni strogim zahtjevima iz članka 19. i 21. Pakta. U tom smislu, Država članica treba provesti istragu o zakonitosti zabrane obavljanja komemoracije u Prijedoru u svibnju 2012. godine.

20. Iako pozdravlja napore Države članice da djela govora mržnje i počinjenje rasističkih napada, posebice protiv Roma, budu kazneno gonjena, Komitet je zabrinut zbog toga što nastavlja dobijati izvješća o rasističkim napadima. Komitet je također zabrinut zbog nedostatka

posebnog zakona koji zabranjuje formiranje udruga koje potpiruju mržnju i rasističku propagandu (članak 2, 19, 20, 22. i 27.).

Država članica treba pojačati svoje napore u borbi protiv govora mržnje i rasističkih napada, posebice protiv Roma, tako što će, između ostalog, pokrenuti kampanje za podizanje svijesti usmjerene na promoviranje poštivanja ljudskih prava i tolerancije različitosti. Država članica bi također trebala pojačati svoje napore kako bi se osiguralo da se navodni počinitelji rasističkih napada temeljito istraže i procesuiraju, a ako budu osuđeni, da budu kažnjeni odgovarajućim sankcijama, te da se žrtvama dodijeli odgovarajuća odšteta. Nadalje, Država članica treba donijeti zakon kojim se zabranjuje formiranje udruga koje su utemeljene na promociji i širenju, između ostaloga, govora mržnje i rasističke propagande.

21. Komitet podsjeća na prethodne preporuke (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 24.) i ponavlja svoju zabrinutost u vezi de facto diskriminacije Roma. Komitet je posebice zabrinut što su romska djeca i dalje podvrgnuta odvojenom sustavu jednonacionalnih škola, te što im nedostaje mogućnost da se obrazuju na maternjem jeziku. Komitet je također zabrinut zbog slabih pokazatelja u, između ostalog, području pristupa Roma stanovanju, zdravstvu, upošljavanju i učestvovanju u obavljanju javnih poslova (članak 26. i 27.).

Komitet ponavlja svoje prethodne Zaključne napomene (CCPR/C/BIH/CO/1, stavak 24.) da Država članica treba poduzeti potrebne mjere kako bi Romi ostvarili svoja prava na jezik i obrazovanje, koja su im garantirana na temelju Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina. Država članica treba pojačati napore kako bi se osiguralo da romska djeca mogu pohađati nastavu na svom maternjem jeziku. Država članica bi također trebala poduzeti konkretne mjere za poboljšanje prava Roma u pogledu pristupa stanovanju, zdravstvenoj zaštiti, upošljavanju, kao i njihovog učešća u obavljanju javnih poslova.

22. Država članica treba široko promovirati Pakt, kao i dva njegova fakultativna protokola, tekst Drugog periodičnog izvješća i pisane odgovore koje je dala kao odgovor na listu pitanja koje je Komitet sastavio, kao i ove Zaključne napomene kako bi se podigla svijest pravosudnih, zakonodavnih i upravnih vlasti, civilnog društva i nevladinih organizacija koje djeluju u zemlji, kao i šire javnosti. Komitet također predlaže da Izvješće i Zaključne napomene budu prevedeni na druge službene jezike Države članice. Komitet također traži da se Država članica, prilikom pripreme Trećeg periodičnog izvješća konzultira s organizacijama civilnog društva i nevladinim organizacijama.

23. Sukladno pravilu 71. stavak 5. Poslovnika Komiteta, Država članica treba u roku od jedne godine osigurati odgovarajuće informacije o provedbi preporuka Komiteta navedenim u stavku 6, 7. i 12. ovoga dokumenta.

24. Komitet traži da Država članica, u svom sljedećem periodičnom izvješću, koje će podnijeti **31. listopada 2016. godine**, dostavi konkretne i ažurirane informacije o realizaciji svih preporuka i Pakta u cjelini.

